

Q&A OVER KALF BIJ DE KOE –

CORNE ANSEMS - RUURHOEVE

Hoe en waarom ben je begonnen?

In 2006 zijn we begonnen met kalf bij de koe te houden, getriggered op de Biovak en Wakker Dier: een wensenlijst online 14 dagen kalf bij koe en toen begonnen. **Bovendien kregen we veel gasten op het bedrijf en er werd vaak gevraagd naar de kalfjes.** De maatschappij vroeg er kennelijk naar, dus ik ging me inlezen en aan de slag: learning by doing.

Op de website van Wakker Dier stond destijds 14 dagen en zo begon ik. Maar daar ben ik snel vanaf gestapt en in stappen steeds langer opgebouwd tot 3 maanden. In 2007 heb ik in de stal meer ruimte gemaakt voor kalf en koe. Ik vroeg ook raad bij Cynthia van het Louis Bolk instituut en zij raadde 3 maanden aan. Soms zijn ze zelfs langer bij de koe als dat zo uitkomt zodat meerdere kalfjes gelijk gespeend kunnen worden.

Beschrijf jouw bedrijf

De Ruurhoeve is gangbaar/natuurinclusieve belevingsboerderij, in 2017 hebben ik samen met mijn zus Erica het bedrijf overgenomen van onze ouders en mijn jongste zus heeft in een verschof de groente en kaas speciaalzaak. Op de boerderij hebben we een winkel en een proeflokaal met horeca. We ontvangen we jaarlijks 20.000 gasten en doen dat steeds vaker met een workshop kaas maken. We verkazen al onze melk en zetten dat zelf af via in diverse kanalen. We dragen het keurmerk SPN voor Erkend Streek Produkt Nederland en Dutch Cuisine op onze producten. We zijn voor ons bedrijf zoekende met welk keurmerk we het meest onderscheidend kunnen zijn maar wel in balans met mens, dier en milieu en economie. We kunnen ons op veel punten vinden binnen bio maar we zijn zoekende om iets nieuws. **We willen de lat nog hoger leggen en zien dit misschien wel in Beter Leven Keurmerk 3 sterren.**

Hoeveel weidegang: bij ons kunnen de koeien zelf kiezen als het land het toelaat. Meestal vanaf april en dit jaar zelfs tot december. Ook 's nachts. 24 uur/dag.

Ik hou 55/60 koeien en heb 60 ha in gebruik, waarvan 20 ha kruidenrijk gras, met 4 ha notenbomen. 1.3 ha voedselbos. [Lees meer.](#)

Ik melk ongeveer 8300 liter/koe/jaar (gemeten, kalf niet meegerekend) en andere kerngetallen zijn: 4.18 vet, 3.55 eiwit, 17 ureum.

Het ras is voornamelijk Hollands Fries waar we Brown Switch en fleckvieh aan het inkruisen zijn. En op het onder eind ligt afkalkende Belgische blauwe en Black Angus. Vorig jaar voor het eerst 7 hectare beheerd van Brabants Landschap waar we jong vee hebben uit gezet. We hopen dit uit te breiden voor de stierkalfjes die we sinds 3 maande ook zelf zijn aan gaan houden. Recent zijn we gestopt met het onthoornen van onze dieren.

Wat moeten andere boeren willen/kunnen om te starten?

- 1) Intrinsieke motivatie, Partners/omgeving moeten het ook leuk vinden en de gezondheid van je veestapel moet op orde zijn.
- 2) Wat moet er allemaal in orde zijn voordat je kunt beginnen?

Weidegang? Niet persé maar je hebt wel veel oppervlakte nodig, dus minder dieren in de stal. Je hebt wel aparte ruimtes nodig.

Stalaanpassingen? Meerdere afkalfruimtes nodig, minimaal 3-4, waar wel contact is met de kudde. Kalf en koe moet ook kudde kunnen zien. Separatie mogelijkheden. Moederkoeien hebben responder aan halsband, waardoor zij altijd naar kalf kunnen. Dus vrije keus voor de moederkoe.

Kleine stappen of gelijk er diep in? Ik zou zeggen: begin gelijk met 3 maanden, maar wellicht maar met 2-3 koeien (gewoon praktisch vanwege de ruimte).

Met wie te praten? Met boeren die ervaring hebben, onderzoekers die bezig zijn met kalf bij de koe.

Wanneer moet je het vooral niet doen? Als je het alleen doet omdat de maatschappij het verlangt.

Je kiest niet voor pleegmoeders?

Nee, dat voelt voor mij beter dat de moeder bij haar eigen kalf blijft. Soms is er een moeder die het kalf niet laat zogen. Dan geven we dat kalf 1 week melk uit de emmer met speen in het zelfde hok en dan gaan ze meestal wel drinken bij een andere moeder die dat accepteert.

Er zijn wel boerderijen die een hoge kostprijs voor de melk hebben en kiezen daarom voor pleegmoeders en houden dan 2 of 4 kalveren in een aparte ruimte waar door de kalfjes wat beperkt worden in de liters die ze kunnen drinken. Dit is voor de kalveren vast beter dan flesvoeding en een lagere kost prijs voor de boer, maar ik pleit gevoelsmatig voor eigen moeders.

Wanneer is het beste moment om te spenen?

Ik speen na 3 maanden, dat werkt het beste gevoelsmatig. De kalfjes zijn dan goed ontwikkeld en gaan hun eigen gang en beginnen te puberen en hebben al wat minder behoefte aan de eigen moeder. Bovendien werd dit mij aangeraden door Louis Bolk.

Na 2 weken was echt te snel, teveel emoties bij koe en kalf en het kalf moet dan weer wennen aan een andere manier van drinken of melkpoeder waardoor het een achterstand op liep.

Worden kalveren die bij de moeder opgroeien wild?

Als je de dieren geen aandacht geeft heb je veel kans dat ze verwilderen. De mensen van onze zorgboerderij hebben heel veel contact met de kalveren. Zij geven ook melk als er twijfel is of het kalf wel genoeg heeft gehad. **Ook is het belangrijk dat de boer veel contact heeft.** Ook met de koeien in natuurgebied bezoeken we 1 x in de week met koek om contact te houden.

Worden de moederkoeien en kudde wild?

Er zijn altijd moeders die heel beschermend zijn (en moeders die niks om kalf geven). Het is belangrijk om veel contact houden met de koeien en kudde.

Het moeder instinct is groter bij koeien die hun kalfje verzorgen. Ik sta nooit meer met m'n rug naar de koe toe die een kalf heeft. Het blijft levend vee sommige moeders zijn ook naar andere koeien of kalveren heel beschermend. Het is erg belangrijk dat je tijd neemt voor het spenen.

3) Wat heb je geprobeerd in verleden dat niet lukte?

- Neusflappen voor de kalveren, werkte niet op ons bedrijf, de meeste kalveren kantelde het hoofd en dronken er om heen.
- Schapengaas, als omheining werkte niet, we gebruiken nu 3 gladde draden. Bij Schapengaas bleven ze soms met de gele flappen achter de verticale draad hangen.

Wanneer drinkt het kalf en wanneer melk je?

Bij ons kiezen de koeien zelf wanneer ze naar robot, buiten of naar kalf gaan. Het kalf gaat niet mee de melkstal in, maar kan wel mee de wei in. Ik probeer de kudde wel veel samen te houden en vooral de leeftijdsgenoten. Dus alleen de eerste 2 weken hou ik kalf met moeder apart in de jonge kude, daarna in de groep waar de moeders met

de oudere kalveren zitten want ze leren eten en gedrag van elkaar. Hoe meer leeftijdsgenoten hoe meer ze leren van elkaar.

Ik schat dat de kalveren tussen de 12 -15 liter per dag drinken, gemiddeld over de 3 maanden. Zelf hou ik gemiddeld 8300 liter over.

Alles loopt zo eigenlijk soepel, behalve dat de Lely robot nog niet de juiste instellingsmogelijkheden heeft voor mijn systeem. Een kalf drinkt soms 1 speen leeg, maar de robot wil 4 spenen. De robot zegt daarom 'geen succesvolle melkgift' en melkt niet alle 4 spenen goed leeg. Daar moet je dus goed op letten, want dat kan leiden tot verhoogde geleidbaarheid. Ik ben nu met Lely in overleg om hier instellingen voor te krijgen, bijvoorbeeld dat alle de robot automatisch alle koeien met kalf automatisch alle spenen langer melkt. Dit gebeurt ook bij waterbuffels die melk langzamer afgeven.

Het systeem dat de moeder naar het kalf kan, kan natuurlijk ook als je geen robot hebt, maar met een separatie hek & hok op die manier hebben gelijkgestemde dieren de keuze om rust op te zoeken.

Een leertip is wel dat de koeien die een kalf hebben, niet met een standaard krachtvoer curve moeten opstarten maar een vaste curve voor de zoog periode die niet is gekoppeld aan de melk gift. De robot houdt natuurlijk geen rekening met wat het kalf weg drinkt of meerdere kalveren bij 1 koe. Nu is het zo ingesteld dat 'separatie strohok' (ofwel koe met kalf) is gekoppeld aan een andere krachtvoer curve. Dit geeft in het management cijfers ook een vertekend beeld met melk en geproduceerde melk want het kalf drinkt BSK is niet representatief.

Hoe werkt dat, spenen zonder loeien?

We starten met 3 maanden en het duurt 1-3 weken, maar meestal 2, afhankelijk van het gedrag van de koe. We zetten minimaal 2 kalfjes van dezelfde leeftijd apart en zorgen dat het kalf nog door het hek kan drinken. Dat duurt ongeveer een week dan komt er nog 1 week een fijnmazig hek voor dat ze elkaar wel kunnen zien maar niet meer kunnen zogen.

Let op: als je 3 of 4 kalveren in 1 hok tegelijk speent, dan gaat dat niet goed. De 2 sterkste kalveren in de groep kunnen dan drinken, maar de andere kalveren krijgen minder kans en vallen te snel af. Dus goed rekening mee houden! Met teveel kalveren, wordt het jongste kalf verdrongen en krijgt geen melk.

Let op: sommige moeders staan met kop naar kalf en snappen niet dat ze langsij tegen het hek moeten staan. Daarvoor kan een extra hek oplossing bieden.

Na 1 week zet ik een tweede hek ertegen aan zodat ze niet meer kunnen zogen, maar wel zien, ruiken, horen. In het hok is altijd strobrok, hooi en water beschikbaar.

Een losse tip: als een kalf overlijdt, zorg dat de koe kan rouwen. Laat het kalf minimaal 12 uur ergens liggen waar de koe erbij kan zeker als dit het geval zou zijn als dit na 14 dagen is om dat ze dan al meer band hebben op gebouwd.

Hoe gaat het verder na het spenen?

Na het spenen gaan ze naar de jongveestal met leeftijdsgenoten van 3 a 4 maande oud tot 13 a 14 maanden als ze drachtig zijn. Dan kunnen ze de wei in of natuur weide in. De eerste 3 maanden na spenen is een goed moment om bij te voeren, voor een goede jeugdgroei en ze zijn beter in de gaten te houden, mak te houden etc.

Vorig jaar hebben we voor het eerst 7 ha natuurweide van Brabants Landschap in beheer gekregen waar we 7 vaarzen op uit geschaard hebben. We hopen dat dit jaar uit te breiden voor de stierkalfjes. Die kunnen gewoon met de vrouwelijke dieren mee in dezelfde groep op stal maar ook in de natuurgebieden. De stiertjes worden met 3 maanden gecastreerd. We hebben hier vanuit de veiligheid voor gekozen omdat er ook burgers in deze gebieden wandelen.

Kost het je al met al minder of meer tijd om kalveren bij de koe te houden?

Zeker niet meer dan gebruikelijk bij direct scheiden incl kalverhokjes die ook schoon gemaakt moeten worden. Evenveel als een kalfje niet meteen bij de eigen moeder drinkt, anders minder.

Hoe zit het met geld/inkomen/hoe haalbaar is het voor jou?

Lastige vraag: het is kostprijs verhogend, zeker als we in de toekomst aan de Beter Leven 3 sterren met kalf bij de koe willen voldoen. We verkopen het nu deels in ons verhaal van de ambachtelijke Ruurhoeve kaas en hebben daar een goede prijs voor als streek product.

Maar de kosten van kalf bij de koe zijn nog nooit door berekend in onze kaas en vlees wat we verkopen. We hopen over 1 a 2 jaar kalf bij de koe als nieuw merk in de markt te zetten als kaas/zuivel en vlees. Ik denk dat de boeren die kalf bij de koe houden op dit moment niet echt met de kost prijs bezig zijn maar vooral zoekend zijn wat praktisch werkbaar is.

Naar het werken met kalf bij de koe in de praktijk en naar de kostprijs moet nog meer onderzoek gedaan worden dat begint al met de vraag: hoeveel drinkt een kalf weg is dat 12 of 20 liter ?

Hoe zit het met de afzet

We verzuivelen alles in eigen kaas onder 3 merken: <https://cholfitty.com>, Latrappe bierkaas en [Ruurhoeve kaas](#) en zetten dat af via lokale boerderijwinkels en horeca via [Brabants Streekgoed](#), de Sligro bitfood en de eigen boerderijwinkels.

Beleving wordt steeds belangrijker, en we werken aan steeds meer leuke dingen om burgers naar onze boerderij te krijgen. Om zelf te oogsten in de agroforestry / voedselbos, kookworkshops en workshops kaasmaken.

Kan elke boer dit?

Ja, maar je moet wel veel competenties of een grote drive hebben, het is een hele andere tak van sport, de afzet op deze manier. **Maar door meer samenwerking kan er veel.** Wij kunnen bijvoorbeeld meer melk verzuivelen tot kaas, daar zijn we goed in en erop ingericht. Dus wij kunnen ook van andere bedrijven die kalf bij de koe kan gaan houden, de melk verzuivelen. Zo kunnen andere boeren die goed zijn in zure zuivel en verwerken van vlees daar producten van maken. Dus zo kunnen wij afzet voor andere boeren regelen en voor de boeren die nog niet bekend zijn met kalf bij de koe begeleiden in het houderijsysteem. Zo hoeven zij het lesgeld wat wij al betaald hebben, niet nog eens hoeven te betalen.

Wat doe je met stiertjes?

Sinds 3 maanden houden we ook stiertjes aan en bij de koe. De eerste 2 zijn deze week gecastreerd en gaan dit voorjaar het natuurgebied in. Voor hoe lang is nog onduidelijk en waar we dat gaan afzetten ook.

Nu is het belangrijk dat we samen campagne voeren en consumenten vertellen dat bij zuivel ook kalfsvlees hoort. Ik heb me laten vertellen dat bij elke liter melk 25 gram kalfsvlees hoort.

Wat zijn de voordelen, naast dierenwelzijn?

Vooraf het eigen fijne gevoel: we worden blij van de dansende kalfjes in de wei; de reacties van onze gasten die de boerderij bezoeken of onze producten kopen en het idee dat goed bezig bent en werkt aan een nieuw systeem. Om aan de vraag te kunnen voldoen van een groeiende groep consumenten die meer maatschappelijke wensen heeft, zoals kalf bij de koe. Dit is een onderdeel van een totale systeem verandering die aan de gang is. Nu is het natuurlijk wel spannend hoe groot de groep consumenten is, die bereid is de meerprijs te betalen in hun dagelijkse boodschappenmandje?

Maar als we het niet aanbieden, kan de consument het ook niet kiezen,

Ik krijg nu - sinds mijn bedrijfsongeval een jaar geleden - vaste begeleiding van de veearts, en heb nu een abonnement af gesloten. Ik kan dus niet zeggen of ik door kalveren bij de koe ook lagere of hogere veearts kosten heb dan zonder kalf bij de koe kan ik ook niet meer vergelijken met 16 jaar geleden. Of ik gezondere koeien heb, kan ik ook niet wetenschappelijk onderbouwen maar voor ons gevoel zijn er altijd verbeterpuntjes. Maar zijn we al lang over de angst heen of het wel of niet kan, kalf bij de koe.

LEES MEER OP WWW.KALFJESBIJDEKOE.NL